



**Påsk-Kuriren.
Demokratiskt flygblad för Örebro
och omnejd. Påsken 1900.**

Sten Söderlings boktryckeri, Örebro 1900. 4 sidor.

Inskannad av ArkivCentrum Örebro län 2012-07-25

Stor är den hjälte
som strider för sitt
fädernesland, men
störst är dock den som
kämpar för mänsk-
lighetens sak.
GOETHE.

P Å S K.

KURIREN.

Demokratiskt flygblad för Örebro och omnejd.

Om sanningen kom-
mer förargelse åstad
är det bättre förargel-
sen sker än sanningen
blifver fördold.
HIERONYMUS.

Påskan 1900.

INNEHÅLL:

Minneslista. — Annonser. — Fackföreningarnes uppgift. — Örebro, notiser. — Hvar och en för sig. — Beaktansvärda ord. — Spjåande blickar från storbron i Kronebro. — Livets värde. — Den skriande sociala kontrasten. — Leo Tolstoj om kriget. — Saga från Ungern. — Ett drag af Fr. Sterky. — Den grofva och den fina handen. — Poem. — Anekdoter.

Lösnummerpris: 5 öre.

Minneslista

för arbetarörelsen i Örebro.

Arbetskommitténs styrelse sammanträdde 2:a och 4:e söndagen hvarje månad kl. 11 f. m. hos F. O. Palmkvist, Sofiaparken 14, 1 tr. (hörn af Slottsgatan och Bergsgatan).

Fackföreningarna sammanträdde:

A lokalen Ågatan 3:

Skoarbetarna 1:a måndagen hvarje månad kl. 8 e. m.
Murarna 1:a och 3:e tisdagen hvarje månad kl. 8 e. m.
Skofabriksarbetarna 1:a och 3:e onsdagen hvarje månad kl. 8 e. m.
Träarbetarna 1:a och 3:e torsdagen hvarje månad kl. 8 e. m.
Kärlugnsmakarna 2:a onsdagen hvarje månad kl. 8 e. m.
Blek- o. plåtslagarna 1:a torsdagen hvarje månad kl. 8 e. m.
Bageriarbetarna 1:a söndagen hvarje månad kl. 11 f. m.
Bryggeriarbetarna 2:a söndagen hvarje månad kl. 11 f. m.
Örebro Typografiska Förening en gång i månaden.
Skrädderiarbetarna 3:e måndagen hvarje månad kl. 8 e. m.
Nyktterhetssällskapet hvarje sönd. kl. 5 e. m.

Gamla gatan 9:

Tunnbinderiarbetarna 1:a söndagen i juli kl. 3 e. m.

P. J. Thelins

Speceri- & Diverseshandel

(hörn af Slotts- och Strömersgatan)

rekommenderas.

Albertina Anells Sko-Affär

6 Kungsgatan 6
(Atterlings basar)

rekommenderas.

Genom mycket fördelaktiga inköp säljes nyinkommet lager af
Dam-, Herr- & Barnskodon
till ovanligt låga priser.
Reparationer utföras noggrant och billigt.

Mans-öfver- & underkläder

snugga, välgjorda,
egen tillverkning,
till möjligast billiga priser.
Atterlings basar nr 3,
midt för Stortorget, ÖREBRO.
L. J. MALM.

Stort lager af alla sorters
Herr-, Dam- o. Barnskodon

Ryska och Svenska
Gummigaloscher.
Beställningar och reparationer mottagas.
Prima materiel. 1:sta kl. arbete.
Billiga priser. Redbar behandling.
Högaktningfullt
Erik Johansson,
Rikstelefon. 15 Vasagatan 15.

Nya
Musik- & Pappershandeln
(Karl Karlsson)
Atterlings Basar
(Hörnbutiken)
Rekommenderas.
Obs! Rettigs cigarrer till salu.

Erik Lennströms Urmakeri och Urhandel

17 Storgatan, Örebro,

Rekommenderas.

3 Kungsgatan 3. Wilh. Almgren 3 Kungsgatan 3.

Säljer till billigaste pris! Billigaste pris! Billigaste pris!
Mans-Kostymer, Kavajer, Byxor, Res- och Regnkappor, Kostym- och Paletå-tyger, Sport- och Arbetskjortor, Blusar, Kalsonger, Strumpor, Bröstveck, Kragar, Manschetter, Halsdukar, Rosetter, Reseffekter, Gosskostymer, Damkappor, Svarta Klädningsstyger, Underkjolar, Sticktacken, Filtar, Schalar m. m., m. m.
OBS! Beställningar å Damkappor och Promenaddräkter emottagas.

3 Kungsgatan 3. Wilh. Almgren. 3 Kungsgatan 3.

K. E. Thorsell,
Storgatan 21, Örebro,
rekommenderar sitt välsorterade lager af
Herr-, Dam- och Barnskodon,
Tofflor och Galoscher,
samt för öfrigt allt hvad till en välsorterad
Skoaffär hör.
Obs! Prima Åringsstöflar,
egen prisbelönt tillverkning på utställningen
i Stockholm 1897.
Nytt lager för våren af alla slags skodon.
Rikstelefon 430.

Hvar köpas Möbler
billigt?
Jo, hos
Larsson & Bernholtz, Norr.
Gör ett besök, vägen lönar sig. Rikstelefon.
OBS! Egen mekanisk möbelfabrik.
För hållbarhet ansvaras.

Moderna Hattar

äro nu inkomna för våren af in- och utländska fabrikat. Alla sorters
Mössor finnas på lager. Beställningar utföras fort och väl. Goda
varor och billigaste pris på platsen. Ett godt behandlingssätt utlovas.
Hilma Pettersson, 15 Storgatan 15, Norr.

A. V. Olssons Skoaffär,
Stortorget 7-9, Atterlings Basar.
Rekommenderar sitt välgjorda och välsorterade lager af alla
sorters Skodon af egen tillverkning såväl som Maskinskor af
de erkänt bästa fabrikat samt äkta Ryska såväl som Svenska
Gummigaloscher, allt till billigaste platspris.
OBS! Beställningar och reparationer emottagas
med tacksamhet.

Hattar och Mössor,
in- och utländska, bästa fabrikat, billigast hos
A. G. LUNDSTRÖM,
Pelsvaru-Affären,
Telefon 578. CENTRAL-HOTELLET, Örebro.

Ett möbleradt rum
med egen ingång, passande för en eller
två ungarlar, finnes att hyra i nr 8
Sofiaparken. A. Göllberg.
Tänk på Folkets Hus och
nödvändigheten att göra dig
till delägare i detsamma.

Gör en profbeställning!
Tryckeriet
34 Drottninggatan 34
har återupptagits och utför
allt slags tryck
fort, väl och billigt.

Fackföreningarnes uppgift.

Hvilken nytta kan jag egentligen ha af att tillhöra en fackförening, det blir endast att af den knappa arbetsförtjänsten utbetala dryga afgifter i månadskontingenter och extra utdebiteringar för sträcker. Så tänker och talar många arbetare, men klagar på samma gång öfver att det inte fins någon enighet, att något måste göras, men har så svårt att inse, att det är på honom själf det beror.

Enigheten måste ju komma först och främst därigenom, att hvar och en utan undantag är med i den fackförening han eller hon genom sitt yrkes beskaffenhet är pliktig tillhöra. Så händer det att på sammanträdena olika åsikter uttalas i föreliggande frågor och förslag, då är man genast färdig igen med det där om enigheten, icke betänkande att ju mer en fråga debatteras och ju flera olika tankar som komma fram desto säkrare är det, att det rätta beslutet kommer att fattas vid afgörandet. När en diskussion föres lifligt och intressant, då få somliga för sig att där uppe på sammanträdena sitta de bara och gråla; är det återigen tyst och alla ha samma åsikter eller kanske inga tankar alls på det som skall diskuteras, då tycker man det är tråkigt.

Alltid finnes det de obotfärdiges förhinder. Och så är det ett genomgående drag af efterblifvenhet hos vårt folk, att de alltid vilja det någon eller några skola »gå i spetsen», hvilket korrekt uttryckt blir det samma som, att en man bör dö för folket. Kan detta bli till någon nytta för mängden, så är det bekvämast för dem, som vilja andra skola bära dagens tunga och hetta, men själfva göra de ingenting, bara skörda frukterna där andra sät.

En fackförening här eller där består kanske af en fjärdedel, kanske t. o. m. bara en tiondedel af fackets arbetare på platsen. Det är den lilla elitgruppen, de mest intelligenta och framsynta, som envisas med att hålla föreningen uppe, under förhoppning att kamraterna väl ändå till sist skola komma med.

Hvad säga då de utomstående? Jo, de resonnera sins emellan som så: nu har fackföreningen varit ett år eller två, inte ha vi sett till att den gjort någon nytta, förresten är det bara onödigt bråk och retar upp arbetsgifvarne, nejse vår principal han tycker bäst om arbetare, som inte bry sig om fackföreningen. Och så en annan sida af saken. Dessa osjälfständiga individer, som offra sin förstfödslo rätt för en grynvälling, som lisma och ställa sig in med skvaller och annat hos arbetsgifvarne de kunna vid glasens klang på krogen eller vid en tömd brännvinsluter vara ytterst radikala, då skrodera de vidt och bredt om arbetarörelse, om socialismen och arbetsgifvaretyranni, men i det verksamma och driftiga fackföreningsarbetet, där deras rätta plats vore, där står deras plats tom.

De utomstående och strejk-brytarna vänta endast på fördelar från fackföreningen eller spekulera på första bästa tillfälle att skada och rifva ned hvad andra genom

Arbetare, gören Edra uppköp hos denna tidnings annonsörer!

långsamt arbete i ihärdighet byggt upp. Och dock veta de bättre, så mycket har talats och skrivits, att hvar och en bör känna det rätta, men judasnaturen vill ej släppa dem, de sälja sin herre och mästare för några lumpna silfverpänningar. Vid lämpliga tillfällen, då de kunna göra bulvantjänst på ett eller annat sätt åt kapitalisterna, bli de smickrade, de kallas då i den konservativa pressen för de lugna, sansade arbetarne, den fasta arbetarestammen, som är fosterlandets hopp och försvar o. s. v., för att när de gjort sin tjänst som förordare bli välförtjänt föraktade af både arbetsgivarer och kamrater, ingen vill känna dem vid dem.

Det felande mannamodet ersättes med kryperi, detta faller sig för en del lättare, om det också är ett eländigt karaktärslyte, än att sluta sig samman med kamraterna för att tillkämpa sig rättvisa och människovärdiga lefnadsförhållanden.

Kunde bara på rak arm garanteras den utomstående en bestämd höjning af lönen dagen efter det han inträdd i organisationen, då skulle det inte vara svårt att få medlemmar, men många skulle också lika fort gå ifrån, så händer ju, som vi väl veta, resonnerande som så: nu ha vi fått det vi önskade, nu behöfva vi inte fackföreningen längre, nu kunna de där få intresserade medlemmarne och styrelsen få vara ensamma tills vi nästa gång bli i behof af föreningens och förbundets hjälp.

Ett amerikanskt fackorgan säger: »Den moderna arbetarörelsen har emellertid ett ännu högre ideal än att blott höja lönerna. Rätt betraktat är den ekonomiska kampen endast medlet till detta högre måls uppnående. Ty det kan omöjligt vara den arbetandeklassens, i vår framskridna tidsålder, högsta sträfvan att blott lösa magfrågan och hvad därmed sammanhängar.

De engelska fackföreningarna, Trades Unions, ha räddat det arbetande folket från att tryckas ner till samma ståndpunkt som kineserna. Blott detta är ett kulturverk af stort värde.

Det är också fackföreningarnes närmaste uppgift, men det högre målet kulminerar i ett permanent etablerande af människorättigheterna, i afskaffandet af all utplundring.

Det är uppnåendet af ett samhällstillstånd där arbetets frukter äro tillgängliga för alla som arbeta.

Fackföreningarna äro ett bälverk mot arbetarnes slafvande och gifva dem kraft i sina sträfvanden för ett kultursamhälle som, i olikhet med de klassiska republikerna, Grekland och Rom, göra slafveriet omöjligt. Fackföreningsrörelsen är därför att betrakta som den väldige banbrytaren för civilisationen. Om man uppfattar rörelsen i den af oss här antydda riktningen, hur jämmerligt trångbröstad tycker man då icke dessa treskillingsjälars egennyttiga

fråga vara, som börjar denna uppsats, när man uppmäntar dem att lägga hand vid detta upphöjda verk.

Hos män, hvilka ha hjärtat på rätta stället, och som ha känsla för sina lidande bröder lyder icke frågan: »Hvad hjälper fackföreningen mig?» utan: »Hvad kan jag göra för nytta? Hur skall jag bäst kunna ställa min kraft till förfogande i kampen för den under bördor suckande arbetareklassens befrielse?»



Smedjan.

Stjärnorna tindrade tysta för hundra år tillbaka och skogen sof. Forsen dånade, hjulen dundrade, gnistorna sprakade marken skakade, hammaren dunkade tung och dof.

Bälgen blåste och blästern ljungade, malmen klingade klar och gäll, stängerna vände och släggorna slungade smederna knotiga, svettiga, sotiga, vilda gestalter från Häcklefjäll.

»De gifva oss slag för malm och spark för vårt släp och slit, de tröska oss ut som halm och laska oss se'n med sprit!

En ulf är förvaltaren vår, han kallar oss hund och få, han skinnar och klär och flär och bryter oss ner på knä!

Min käring har svälten knäckt, min dotter är brukets skarn, förvaltaren själf är släkt med stackarens första barn.

Han eldar oss helvetet hett med rapp och med knytäffslag, han får allt ett hvitglödt spett i nacken en vacker dag!

Forsen dånade, hammaren stampade, öfverdundrande knotets röst, ingen hörde ett knyst från de trampade, skinnade, plundrade, ännu i hundra år af förtviflan och bränvinströst.

K. T.

G. F.

Örebro.

Efraims döttrar ha med en förvånansvärd envishet och fanatism kväll efter kväll upprepat sina ytterstadagsprofetior, en föga förståndsbildande blandning af kritik öfver alla andra religionssektorer och mysticism ur uppenbarelseboken. Många torde inte ha blifvit rätt kloka på hvad meningen är, men så mycket kan man fatta af de långa och mångordiga talen att de, som alla andra, tro sig vara de enda som hittat »vishetens sten». Men hvad i alla rimligheters namn skall arbetarörelsen inblandas för i detta oändliga svammel, om inte för annat än att densamma skall användas som limstäng att fånga snartrödda arbetare med. Nej, arbetarörelsen har sina föreningar och sin tidningspress och reder sig helst utan en hop fantastiska hopgyttrigar af domedagsprofetior och konstiga årsräkningar ur den gamla boken hvars innehåll användes till alla möjliga, eller rättare omöjliga, nya påhitt i sektierism.

Men något kan läras äfven af detta och det är, att den enise vinner. En liten jämförelse kan här vara på sin plats: När arbetarekommunen anordnar diskussionsmöten öfver t. ex. läringslagsförslag eller dylikt, då infinna sig kanske 15 personer, men till de Leeanska mötena komma folk i stora skaror.

Pröfven andarne!

Till pänningvöldets historia. På en kommunalstämma i Mjölby, hvilken nyligen hållits, beslöts med 17,161 röster af 42 röstande, mot 14,800 röster af 200 röstande att bifalla framställd begäran om utskänkningstidens utsträckning för servering af spirituosa å Mjölby hotell från kl. 8 till 10 e. m.

Hvilket bevisar, huru nödvändigt det är, att nykterhetsvännerna äfven böra befatta sig med politik, som just vissa personer i det längsta sökt afhålla dem ifrån.

Ett lyckligt land. Det var debatt i Första kammaren härom dagen om den kommunala rösträttens begränsning, en och annan kunde vara med på en relativ begränsning till 1/5 af kommunens hela röstetal och att ingen skulle få rösta för mer än 5,000 fyrek.

Hr v. Ehrenborg skulle aldrig upphöra att framhålla den stora insats bolagen gjort i Sveriges utveckling och därför ville han ej försätta dem i en ogynsam ställning genom inskränkning i deras kommunala makt.

Hr Benedicks förde ifrigt Första kammarens talan. Det är den, vi ha att tacka för tullarna, det är den, som reformerat här och flotta, den, som gjort front mot Norge. Låt oss vara rädda om de konservativa intressena och icke uteslutande omhulda de liberala! Vi äro skyldiga att till våra efterkommande lemna i arf ett lika lyckligt land, som det vi nu äga. Yrkade afslag.

Ja, det visste vi nog hvilka vi ha att tacka för tullarna, men hur det nu står till i det lyckliga landet där massvis arbetare äro arbetslösa och draga sig fram med stora bekymmer, det har en Benedicks och hans gelikar så litet känning utaf och såmedelst inget förstånd om. Satt dem att leva på 12 å 15 kr. i veckan med 7 personers familj, så få vi höra hurudant land de då skulle vilja lemna i arf åt sina efterkommande. Att det nu är lyckligt för tullpatronerna det skall icke bestri-das.

Åt de svagt aflönade. Våra lagstiftare ha medgifvit att under 5 år årligen öfverföras 25,000 kr. från lönerregleringsfonden till lönestillskott åt svagt aflönade — arbetare vid järnvägarne, posten eller annorstädes — nej i prestsacken skola de läggas, åt dem, som skulle gå ut i världen utan skäppa, utan skor och predika evangelium.

Till ett positivt vilja svagt aflönade telegrafanstemän och telegrafister allmänheten skall bidra med en insamling, då riksdagen icke velat ge dem något dyrtidstillägg och hr Sjö sagt under remissdebatten, att de kunde vädja till den allmänna hjälpsamheten. Därför har ett förslag i berörda syfte insändts till Stockholmsstidningen, däri insändarne mena, att de på lediga stunder kunde gå omkring på gårdarne och utföra smärre musikaliska föredrag, bara de få litet hjälp till inköp af positivet. Ja, det var nog ett bra förslag och det skall ej heller fattas lämpligt stoff till visor att sjunga, helst på melodien: »Rullan går».

Hur mycket öl konsumeras på ett år i Örebro och omnejd? Enligt bryggeriernas uppgift till magistraten har på senaste året bryggts och gifvetvis också druckits 7,144 hektoliter öl d. v. s. 714,400 liter eller 2,143,000 halfvor öl. Det torde kunna med säkerhet antagas att däraf de två millioner ölhalfvorna förtärts af arbetare, hvilket i rund summa representerar en kapitalomsättning af 160,000 kronor om året bara för öl, d. v. s. efter 8 öre halfvan, lägg så till 4 öre åt ölserveringarna, så blir det 6,400 kr. eller inalles 166,400 kr. Därtill kommer pilsner 5,873 hl. eller 1,751,900 halfvor, om detta beräknas å 10 öre, så blir det 175,190 kr. Jämmt af-rundadt till 100,000 kr. och lagdt till den förra summan få vi en liten nätt utgiftspost på 266,400 kronor för ölet.

Dessa siffror stämma ej aldeles med bryggeriernas värdeuppgifter, men vi ha räknat efter hämningspriset, och torde siffrorna med skäl kunna tagas ändå högre.

Däraf kan tänkas hvilken makt det skulle kunna ligga i en — konsumtionsstrejk.

Örebro Arbetarekommun afhåller kvartalsmöte söndagen d. 22 april kl. 3 e. m. å lokalen Ågatan 3.

Föreningar eller medlemmar, som önska några frågor eller förslag

uppsätta till behandling på mötet torde inlemna desamma fortast möjligt till F. O. Palmqvist, Sofiaparken 14.

Till diskussion förekommer regeringens förslag i arbetareförsäkringsfrågan, samt möjligen inkommande frågor rörande partikongressen, som hålles i Malmö nästkommande 15 juli.

Medlemsböcker eller kort måste uppvisas för tillträde till mötet. Alla medlemmar från de föreningar, som äro anslutna till kommunen böra mangrant infinna sig.

Styrelserna för de fackföreningar, äfvensom enskilda personer, hvilka bidragit till denna tidnings utgifvande, kallas att sammanträda å lokalen Ågatan 3 annandag påsk kl. 3 e. m. för viktiga beslutsfattande.

Godtemplarnes basar i det nya ordenshuset vid Fredsgatan, som pågick sistlidne fredag, lördag och söndag, var omsorgsfullt anordnad. Här var blommor och grönt, som så när hade lockat oss tro vi redan hade sommar och för öfrigt det gamla vanliga med lotteri, fiskdam m. m. Musik och sång af bästa slag och fullt med folk.

Ett drag af Fr. Sterky

berättas i »Ny Tid»:

Det var när arbetarörelsen här i Göteborg hade, på Sterkys initiativ, eller rättare sagdt genom honom, skaffat sig eget tryckeri. Det gällde att skaffa pengar. På en generalförsamling beslöts att bilda en garantiförening för »Ny Tid», och undertecknad utsågs till kassör. Hvarje medlem som inskref sig förband sig att betala 50 öre i veckan i de 8 närmast följande veckorna. Det gick utmärkt bra, nära 300 an-tecknade sig, och hvad mera var, de gjorde äfven sin skyldighet. Penningarna skulle inbetalas på »Ny Tids» expedition på fredags- och lördagsaftnar samt söndagsmorgnar.

Det var första fredagsaftonen. Sterky kommer upp på expeditionen för att aflöna tryckeripersonalen, går så bort till expeditionskassan och ser igenom den. Den räckte inte.

— Det går inte på det här viset, sade han till sin hustru, jag kan icke alltid lägga ut allting själf, göra allting själf, jag ger snart tusan i alltsamman!

Går så bort till undertecknad:

— Hur ha vi det här?

Jag sade ingenting, men räckte honom 2 kupongböcker, hvardera innehållande 100 märken; den ena var fullständigt, den andra nära på fullständigt afrifven, alltså nära 100 kronor.

— Är det möjligt?

— Ja, det är det visst!

Han böjde sig då öfver medlemsboken och såg igenom den.

— Kända namn nästan alla. Ja, det är den gamla kärntruppen!

Han går så bort till sin hustru: — Hör du, Anna! Det är ändå ena riktiga hedersknyfflar de här göteborgarne, en sådan kärntrupp finns knappast i hela Sverige, de svika inte mig, skall jag då svika dem, nej, aldrig!

Glömt var allt hvad han gjorde och hvad han hade gjort, nu tänkte han endast på att det var flere som tänkte som han och som efter förmåga ville understödja honom.

Garantiföreningen räddade inte endast den finansiella ställningen, den gjorde mer än de flesta af medlemmarne anade: den gaf modet tillbaka åt en man som var nära att misströsta. Följderna hafva vi sett. Heder öfver Sterky! E. F.

En tankelösa. Han: — Jag äger den sällsynta gåfvan att genast kunna gissa hvad en hvar tänker om mig.

Hon: — Det måtte vara rysligt obehagligt för er.

Gentilt ska' de' vara. »Du, Pilqvist, min hustru köper mej en ridhäst te' julklapp».

»Ah, hör'u Andersson prata ingen smörja».

»Smörja sa' du. Hon köper, säger jag, hästen på — afbetalning. Ryggstycket är redan köpt; de' kokade vi buljong på i går».

Ungdom och Dårskap.

(Reservation.)

*Och jag som trodde att jag var klippan
Som böljan måste sig bryta mot,
Och jag som trodde att jag var eken
Som stod så lugn under stormens hot,
Och jag som trodde att jag var spiran
Som allra öfverst på tornet satt,
Och jag som trodde att alla andra
Knappt voro värda mer än min hatt.*

*Men — stormen kommit och eken splittrats
Och klippan tärts utaf tidens tand;
Och öfver spiran som tornet kröner
Det flyger kramsfågel upp ibland.
Jag mycket velat, men litet kunnat,
Jag blifvit schackad, ja nästan matt.
Nu sist en flicka mig grundligt kufvat
Och nu jag tror att jag är besatt.*

Blusman.



Lifvets värde.

Jag erinrar mig ett samtal om hvad det nu var, däri talet bland annat föll på Jacobsens — den danske författarens diktning. Min vän talade om för mig det intryck, dennes böcker gjort på honom. Den hade förändrat hans lifsåskådning. Det var första gången han verkligen lärde känna den naturalistiska lifsuppfattningen. Friheten, gud — allt det där var med detsamma borta för honom. Han blef fullkomligt öfvervunnen. Men den nya åskådningen gjorde honom icke glad. Till och med naturen, påstod han, hade under flere år därefter icke samma skönhet som den haft förut. Lifvets värde, med ett ord, syntes honom vara förloradt.

En liknande erfarenhet ha nog många. Men jag fruktar, eller rättare, jag gläder mig öfver att upptäcka, att vi vid dylika kriser begå ett felslut, och lifvets värde står kvar.

Det som ger lifvet dess värde, har en gång associerat sig med den lifsåskådning vi fått, och det förefaller oss, som om denna förknippelse vore mer än en association, nämligen ett betingningsförhållande — hvad den icke alltid är.

Kulturutvecklingen betecknas af en serie upplösningar af dessa associationer. Först anses, att om det eller det utan-verket faller, så faller därmed det hela; utanverket blir nedrifvet, men bakom detta har man funnit en ny position att föra försvaret ifrån, och så vidare. Den inskränkt ortodoxe tror, att allt måste uppgifvas, i och med detsamma en bokstaf af läran tages bort. Så uppgifves läran om skapelsen på 6 dagar; och kristendomen står dock kvar. Så uppgifves tron på den bokstafliga inspirationen, på många de bibliska skrifternas äkthet och kristendomen står dock kvar. Så gäller det Kristi gudom och dock en religion. Så låter man falla hela kristendomen, och lifvet efter döden, men tron på det goda och på verksamhet för det allmänna bästa står en likväl kvar. Och därmed lifvets värde.

— Och så? — frågade min vän.
— Du menar man kan fortsätta.
— Ja — hvad menar du om friheten? Om man nu tviflar på den?
— Det är värre.
— Hur blir det då något godt, om man icke själf gör något, utan bara är en maskin?

— Friheten är en vanskelig ting, både att tvifla på och tro på. Jag medger, att här är den ömma punkten. Jag har själf aldrig känt min tro på lifvet i verklig fara, utan genom tviflet på friheten. Men — för att lämna frågan om friheten öppen — ha vi här verkligen den sista positionen?

— Tror du, att äfven den kan vara ett utanverk?

— Ja, gud vet; ibland svärfvar det för mig, att t. o. m. det vore möjligt. Lifvets värde beror, tror jag, icke på någonting. Det beror på sig själf. Det beror på oss själfva. Människan är suverän i den frågan. Vi vilja att lifvet har värde, och så har det värde. Det som du fordrar för att anse lifvet ha ett innehåll, är väl att det är något förnuftigt med det?

— Ja, men om vi nu icke ha garanti för att världsprocessen är förnuftig? Om den är ett planlöst, narraktigt spel?

— Det är förnuft i världen, med detsamma en enda människa fins, som vill ha förnuft i den. Den första sorgen öfver att förnuft saknas, den är redan förnuft, och så snart en enda förnuftig faktor är med i världsleken, får hela leken allvar. Det är då något som står

på spel. Om det segrar eller ej — lifvet är dock ej en intighet. Låt mig glida utifrån livets ström i en båt som jag icke kan styra — hvad jag likväl enligt min tro icke gör — men så länge mitt hufvud är ofvan strömmen och kan se den, och kan döma öfver den, kan sörja eller glädjas, så är lifvet dock något skönt och bättre än intet. En enda ton af förnuft, af hjärta, den där klangen som du så lätt känner igen, där du hör en själ ge ett ljud ifrån sig, pressad fram i förtviflan, i sorgen, i glädjen, är nog för att omgifva mig med värme och hemkänsla och trygghet. Det är som jag ginge bland vanvettiga och hörde en väns röst, och jag hör denna ton genom hela vanvettskonserten, och lägger mig trygg att hvila i denna ton och är lycklig att hafva lefvat och fått höra.

(G. H. T.)

Hans Larsson.

Leo Tolstoi om kriget.

I ett privatbrev till en tysk publicist, hvilket med författarens tillåtelse offentliggöres i tidskriften "Zukunft", uttalar sig den ryske tänkaren på följande sätt om kriget i Sydafrika:

Då tvänne druckna människor under kortspel på ett världshus råka i luften på hvarandra, kan det ej falla mig in att tilldöma hvarken den ene eller den andre skulden, äfven om rätten synes vara på den enes sida. Orsaken till slagsmålet ligger icke i den enes eller den andres otillbörliga eller orättvisa handlingar mot den andre, utan däri att båda, istället för att arbeta eller hvila sig, sätta sig ned och dricka brännvin och spela kort på ett världshus.

Lika litet kan det falla mig in att godkänna, hvad man vid detta tillfälle säger, att vid ett krig endast den ena parten bär skulden. Man kan visserligen erkänna, att den ena parten har handlat sämre än den andra, men en undersökning om, hvilken af parterna som handlat dåligast kan ej skaffa klarhet öfver, hvarför en så fruktansvärd, grym och omänsklig företeelse som ett krig är, måste komma till stånd.

Orsakerna till krigen äro uppenbara för hvar och en, som vill hålla sina ögon öppna, detta vare sig det gäller kriget i Sydafrika eller hvilket som helst krig i våra dagar. Orsakerna äro följande trenne. För det första: den ojämna fördelningen af egendomen eller med andra ord den ena människans utplundring genom den andra. För det andra: tillvaron af ett soldatstånd d. v. s. sådana människor, som uppfostras till mördarhandtverket och i utförandet af detta hafva sin bestämmelse. Och för det tredje: den falska och medvetet bedrägliga religiösa lära, som tvingas i oss ända från ungdomen.

Vidare tror jag, att det icke blott är gagnslöst, utan äfven skadligt att kasta skulden till kriget på Chamberlain och konsorter. Chamberlain kunna vi förbanna och skymfa, men det skall endast fördärfva vårt blod och ej förändra sakernas gång. Chamberlain et konsorter äro endast de blinda verktygen för krafter, som ligga långt bakom dem. Historien är en kedja af statsmannahandlingar, af hvilka Transvaalkriget är en länk. Det skulle därför vara fullkomligt gagnslöst att kalla de agerande i ett världsdrama onda eller döma dem för deras uppträdande — särskildt då vi hafva för ögonen ofvansagda grundorsaker och känna att hvar och en af oss äfven bär sin del af skulden.

Så länge en liten bråkdel af mänskligheten förblir i besittning af rikedomarne, hvarmed den arbetande befolkningen hålles nedtryckt, skall det finnas krig, därför att vi behöfva afsätningsområden, guldgrufvor etc. för att bibehålla och förmera rikedomarne. Och vidare skola krigen blifva omöjliga att afskaffa, så länge vi alla deltaga i uppträttandet af militarismen, tåla dess existens och icke bekämpa densamma af alla krafter. Det ligger en skärande ironi däri, att vi icke allenast deltaga i militärtjänsten och anse densamma icke blott nödvändig utan äfven berömvärd och så vid ett utbrytande krig kasta skulden på — en Chamberlain.

Framför allt skall det gifvas krig så länge vi utan motvilja predika en kristendom, som betraktar militärväsendet och kriget som en rättvis och kristlig institution. Vi "kristna" humbugsmänniskor predika denna barbariska religion för våra barn, bekänna oss själva till densamma och när kriget så utbryter säga vi ändå, att Chamberlain eller Krüger ha offrens död på sina samveten.

För att göra krigen omöjliga fordras det, att hvar och en känner som sin plikt att arbeta på afskaffandet af en egendomsolikhet, som gör besittningsrätten till ett medel att förtrycka de besittningslösa; att på intet sätt själfva deltaga i militarisens orgier och arbeta på förstörandet af den inbillningen, att efter militära föreskrifter "arbetande" mordare utträta något samhällsnyttigt arbete, samt att framför allt predika en förnuftig kristendom och af alla krafter söka utrota en kristendom, som fördömer mordet under vanliga förhållanden, men betraktar krig, d. v. s. mord en masse som en legal och kristlig gärning.

Konsten att komma sig upp i världen eller att skaffa sig framgång under svårigheter. En bok af uppmuntran till alla, som genom själfstudium och arbetsamhet kämpa sig fram på kunskapens och pliktens väg. Af Orison Swett Marden.

Detta är en lång titel på en bok i svensk öfversättning, som ger råd och hänvisningar, tro, hopp och mod i livets kallelse, som det säges i en recension af densamma.

Och där står att läsa: »Verlden har alltid sett efter män, som ej äro till salu; män, som äro sunda från kärnan till ytan, sannfärdiga ända till hjertats innersta; män, hvilkas samvetsgrannhet är så oafsläppligt värd att sitt mål som magneten mot polen; män, som försvara det rätta, om än himmel och jord falla; män, som våga säga sanningen och på samma gång se verlden och djävulen rakt i ansiktet; män, som hvarken äro öfvermodiga eller fega; män, som hafva mod utan att berömma sig; män, som hvarken ljuga eller bedraga; män, som icke äro för lata att arbeta, icke för stolta att vara fattiga; män, som äta hvad de hafva förvärfvat och kläda sig med hvad de hafva betalt.

Är det så alldeles visst och sant att män som ej äro till salu komma sig upp i verlden, är det inte ofta falskhet, hycklad religiositet, bakdanteri och bedrägeri, som utgöra stegen i den trappa hvar på så många klifva upp till samhällets högsta tinnar.

Den ene förtroendemannen efter den andre ramlar, som varit mycket betrodd i sin ort i kommunala och andra allmänna värf. Hur går det icke å andra sidan gång efter annan med dem, som »vaga säga sanningen och se djävulen och verlden rakt i ansiktet».

Försvara det rätta, säg sanningen om än himmel och jord faller, men gå under i svält och nöd, bli kastad på gatan, bedömd som en »bråkmakare», förföljd och utopad såsom uppviglare. Blef inte Kristus korsfäst, Bruno bränd och tusentals martyrer lemlästade och dödade på det grymmaste sätt för att de vågade säga sanningen. Nej, detta är ej vägen att komma sig upp i verlden. Åtminstone måste det vara sanning med modifikation, för att blanda upp det andra med.

Den konventionella sanningen, som lika ofta kan vara konventionella nutidslöser, hänger inte sina talesmän; hvad som makten har gjort till rätt är ej farligt gå i spetsen för, men där rätten är maktlös bli dess föregångsmän bringade att retirera — eller gå under. Verlden har svårt att erkänna dem.

Alla dessa stora panningmatadorer ha de kommit sig upp i verlden genom dessa ideala egenskaper? Deras historia vittnar i de flesta fall om hänsynslösa bedrägerier och uppgörande af »affärer» på ett sådant sätt, att om den moraliska rätten vore jämsides med den juridiska de skulle hela sitt lif setat på straffarbetsanstalter.

Men — de äta hvad de hafva »förvärfvat» — på andras arbete. Är det sant?

Från kvinnomötet. Talarinnan:

— Ja, ärade medsystrar, rörelsen är nu i full gång. Hos större delen af de svenska kvinnorna jäser och sjuder det. En åhörarinna:

— Men tyvärr inte i grytorna.

Sin egen slaf.

*Hvarannan timme till krogen,
Hvarannan timme en sup!
Den regeln följde han trogen
Och det var hans vishets djup.*

*Men aldrig en tanke han egna
Åt lifvets många problem —
Om också småsten det regna
Var vägen till krogen bekväm.*



Spåjande blickar från Storbron i Kronebro.

»Af ören blifva kronor.»

Nordanvinden för tjtande kring knutarne, värst var det vid hotellhörnet midt emot taxametrarne, ty där mötas alla väderstreckens vindar liksom de hade stämt möte för att gräla om hvilken som var värst. Se, där råka de ihop i ett häftigt brottartag och köra en pelare sand och snö högt i luften. Nordanvinden var nu en arg baddare, inte så underligt det, ty han hade just nyss hälsat på vid »kex» fabriken, hvarifrån han hade åtskilligt att berätta om barnarbete vid farliga maskiner; en gosse hade den kvällen fått högra handen förstörd mellan maskinvalsarne och Peder Nordanväder reflekterade visst öfver huruledes det kan vara, att vid desserten eller vinglasen njuta af de godheter, som frambringas af barnen i grottekvarnen.

Sunnanvinden var tämligen mild, ty han hade med välbehag sett hur det byggdes och pyntades vid Adolfsberg, huruvida det skulle bli några spritträttigheter där till sommaren, det brydde honom föga, ty han hade också varit hos nykterhetsarmén och de hade då bestämt lofvat, att i sommar skulle det bli storsstrejk mot all spirituosaförbrukning. Det var också något i sydvindens smak, ty han var ofta på besök i Sydsverige där arbetarne visat hvilka storartade saker de kunnat utföra genom sin enighet och han ville just som lära ut litet af den konsten åt en del tanketröga kronebroare.

Och så började han resonnera med sina kamrater om arbetaröfvelse, framtidsdrömmar, lycka, sommarsol och fågelsång. Åh, fantast, sa' polarfarenen afkylande och började skryta med sin styrka, tror du det är det goda som skall segra här i världen, sa' han, nej såsom ved- och skogshandlarnes skyddspatron har jag ännu en hel del ogjort och skall väl se efter om det finns några fler små fattiga barn hvars fötter böra förfrysas och så körde han högt i vädret en stor snöhvirl. Han såg riktigt hemsk ut, som det personifierade onda och tjöt ett afgrunds hån öfver allt det elände han åstadkommit.

Västänvinden kom från Frimurareholmen, där han funnit fullt af fästade öfverklass och hade kommit till den bestämda öfvertygelsen, att någon nöd eller något fattigt folk fanns inte numera, det var förstas de välsignade tullarne som hade skapat ett allmänt välstånd och folket skulle nog inte vara missnöjda om det inte funnes »samvetslösa agitatorer» och de där förbaskade rabulisttidningarne, hade han hört en välmående bankdirektör resonnera med ett par dito kamrater, hvilka nyss fått 300 kr. om året lönetillägg, ty för dem var det dock »dyra tider». Sedan far västanfäkten nedåt den stadsdel han gifvit sitt namn och såg huru omåttligt fort det gick att fabricera skodon på den nya fabriken, hvarför han kom till det resultat, att de som nu inte ha skor åt barnen eller sig själfva måtte väl ändå vara sån't där folk, som »inte sköter sig»; med den hastighet hundratals par skodon om dagen förfärdigas af några få arbetare, kvinnor och barn, måtte dessa förtjäna sig förmögna, är det ändå knalt så är det naturligtvis bara folk, som inte kan eller vill arbeta, som gå och bråka om de få en fattig 25-öring afdrag på arbetslönen på hvarje par skor.

Ja, så där kan en västanvind resonnera, som varit hos frimurarbröder och mojat sig vid musikens toner och punschglasens klang.

Östanvinden strök sakta förbi kvarnen på väg från hamnen, där han ruskat om bland månglarnes bord

och roat sig med smutskastning i den s. k. hallen, som han funnit ytterst praktisk för sin räkning, ty han hade så bra svängum där mellan stolparne. Vederbörande hade säkert tänkt på hur nyttigt det skulle vara att låta östanvinden ha fritt dansrum och därför ej gjort några väggar på saluhallen. Efter mycket letande hade han funnit kungsstugan och som han var tämligen stark tänkte han nästan ta och flytta den gamla antikviteten till slottsparken eller Stora holmen, men lät den stå med tanke på, att all sparsamhet bör iakttagas med stadens medel ifall den sedan måst flyttas undan för någon flickskola e. d. Han hade länge spekulerat på att föreslå stadens fäder inköpa möjligen utevarande aktier i trädgårdsföreningen och sedan skänka densamma till arbetarekommunen för inrättande af en folkskola park. Vid närmare efter sinnande fann han dock att sådant nog inte skulle slå an på vederbörande, ty dels skulle de inte ta någon hänsyn till arbetarnes intressen, önskingar och behof, det syntes nog i fråga om kontrollen på en hel massa arbetarebostäder, som s. k. byggmästare gillrade upp af sämsta slag, så att det hände att de ramlade innan de blefvo färdiga, dels skulle detta allmännyttiga företag inte bli något tillfälle för tomtjobberi och spekulationer för uppkomlingar.

Hvad är detta för väsen? Jaså, jo vindarne hålla serenad för källarmästaren på Stora hotellet för att han varit nog hyggelig att låta stora salongen stå till kunganamnsdagsbarnerna, fastän han inte fick några 5,000 af stadsfullmäktige.

Och sedan drogo de åt hvar sitt håll, vänligen nickande åt deras bekanta.

Beaktansvärda ord.

Den nuvarande samhällsformen synes mig vara ett misstag — för att använda ett pildt ord — ett så stort misstag, att äfven om det kunde bevisas vara obotligt, hvarje hederlig man dock måste vända sig emot den; och att endast den kan vara nöjd med den, hvilken antingen är en ohederlig tyrann med intresse af dess fortsättande, eller ett kryppdjur under tyranner — och båda äro lika föraktliga.

En sådan värld, som den ekonomiska, i hvilken vi nu leva, behöfver icke något helvete till supplement, om den icke kan förändras. William Morris.

Hur jag vrider och vänder på kapitalisten, så kan jag icke finna annat, än att han måtte vara besatt af okunnigheten, fördomsfullhetens, förtryckarbegärets och hjärtlöshetens alla onda demoner. Och tyvärr finns det inte nu för tiden någon Nazaré, som kan drifva ut dessa demoner; tvärtom göra nutidens »Kristi efterföljare» hvad de förmå för att hålla dem kvar hos sina offer.

Soc.-D.

Sankt Eskil.

Ja, det är ett allas krig mot alla, men det kriget framförer en fruktansvärd moral, hvars förnämsta bud för alla lycksökare blir: »stjäl pengar, men akta din hals».

Du inser väl att man inte allt för hårdt kan slå ned på de individer, som tro att pengar äro allt och därför göra allt för att få dem, synnerligast som exemplen äro så många på, att har en tjuv blifvit stormrik så kan han sedan med största lätthet göra svart till hvitt och bli utomordentligt ärad och dekorerad.

Folkbladet.

Här och där sticka kyrkorna upp sina torn. Det är där som förnöjsamheten förkunnas från predikstolen, medan äskade löneförhöjningar åt andens tjänare beslutas i kyrksalarna. Det är under dessa torn som ordet: »Allt det I viljen att människorna skola eder, gören I ock dem!» slungas fram äfven från sådana, som unna sig själfva allt, andra intet. —

Långt bort ligger en rad af kasärner. I dessa rikedomens tempel predikas mord och förstörelse, allt under samma beskydd, hvarunder kyrkorna hvila.

Soc.-D.

Holger W.

Den, som är i stånd att på ett år förvärfa sig en förmögenhet, förtjänar att hängas tolf månader i förväg.

I brist på oxar plojer man med åsnor. Italienska ordspråk.

De som äro de starkaste ha förordnat att man inte får resonnera, ty om man resonnerade skulle de som ha rätt bli de starkaste och då skulle de starkaste inte ha rätt.

Den skriande sociala kontrasten

mellan lyxen på höjderna och eländet på djupet har väl sällan framträtt så upprörande skarpt som i dessa dagar nere i de gamla habsburgska kulturländerna, där nu öfver 100,000 grufarbetare förklarar strejk för att genomdriva en väl behöflig förbättring i sina öfver all beskriplig usla existensvilkor. En tysk tidningsman, som besökt sträjdstrikten, har gifvit en i dess detaljer förfärande skildring af dessa arbetares lif, en skildring, hvars innehåll lifligt påminner om den franske bondens sorgliga lif före den stora revolutionen, sådant det tecknats af samtida skriftställare. Och hufvudinttrycket af denna skildring blir ovilkorligen en stark känsla af undran öfver, att inte en ny revolutions syndaflod redan brutit in öfver ett samhälle, där 100,000-tals hederliga människor och sträfsamma arbetare få lefva sämre än djur i ett bottenlöst elände sida vid sida med en rikedom, som vältrar sig i lyx och guld, skapade genom dessa eländiga lastdjurs trälarbete och svält.

I sina usla kojor eller baracker bo dessa parias, sammanträngda ända till dussintal i samma tränga kyffan, män, kvinnor och barn, gifta och ogifta om hvarandra, smutsiga, halfnakna, bleka varelser, mera liknande djur än människor och med mera af djurs- än människointinkter. Huttrande af köld tränga de sig samman på bäddar, som bestå af stinkande klädrasor, medan vinden blåser rakt in, och regnet dryper genom de otäta taken. Sedan stråkens början hafva de icke haft annat än rutten potatis att lefva på, men likväl är deras hederskänsla så stark, att när en af männen erbjöds ett mynt som hjälp, afböjdes detta med hänvisning till insamlingskomitén, hvarigenom alla komme i åtnjutande af hjälpen.

Sträjken gäller egentligen en förhöjning i lönen på 40 öre pr dag. Grufvorna vid Ostrau ägas till största delen af baron Rotschild i Wien. En mil från staden har han låtit uppbygga ett praktfullt slott för en kostnad af 2 1/4 mill. kr. Ett drifhus, som uppfördes i trädgården, gick till 90,000 kr., men så också palmerna där en höjd af 70 fot.

Sätt dem emot hvarandra, å ena sidan den bleke utmårade arbetaren som, fast hungern sliter i hans inälfvor, vägrar att ta emot en slant, för att inte taga något ifrån sina kamrater, och å den andra den internationella judiske panningfursten, som bygger upp så dyra palats åt sina prydnadsväxter, men låter sina arbetare en mil därifrån dö en långsam hungersdöd i bostäder sämre än hundkojor eller svinstier och deras barn svälta ihjäl vid mödrarnes utsinade bröst! Sätt dem emot hvarandra, å ena sidan desse tålige, till döds misshandlade arbetsdjur, som långt nere i jordens mörka inandömen förrätta sitt ohyggliga, lifsfarliga arbete, för att skaffa fram brännmaterialet till hela vårt storartade kulturlif, af hvilket de aldrig få smaka den minsta lilla njutningsdroppe, och å den andra deras hjärtlöse exploitörer, som med sina millioner kommanderar furstar, diplomater och deras arméer, men vägrar sina svältande trålar några lumpna örens löneförhöjning — sätt dem emot hvarandra och undra sedan öfver, att en sådan samhällsordning en enda dag kan äga bestånd, att icke en hämnande rättfärdighet låter eld och svafvel regna öfver en sådan kultur!!! (Hall.-P.)

Nutids helighet. Då en gång österrikiska sändebudet baron Bach tog afsked af påfven efter att ha haft en audiens hos denne, framställde han på skämt en önskan att bli förklarad för helgon.

»Min son», svarade påfven leende, »man kan omöjligen bli kanoniserad medan man lever.» »Nå, men då kan jag ju låsa att jag är skendöd», föreslog diplomaten.

»Gott! gör det», svarade påfven, »så skall jag förklara er för — skenhelig.»

Barnalogik. — Mamma, säger lilla Anna, jag ser ett grått hår i ditt hufvud. — Det kommer sig, kära Anna, därför att du gör mig så mycken förtret! — Mamma, då måste du ha gjort mormor bra mycken förtret, för hon har ju bara grå hår!

Hvar och en för sig.



Att arbetarörelsen gjort mycket för arbetsklassens intellektuella och moraliska utveckling kan ej gärna bestridas, men den har också i ekonomiskt afseende förbättrat arbetarnes ställning och varit ett kraftigt skydd mot nedpressningar. Det är också genom arbetarörelsens allt starkare framträdande makt som lagstiftarne i någon mån måst taga hänsyn till arbetarnes kraf på rättvisa och att de ej endast skola vara till för att andligt, kroppsligt och ekonomiskt krossas af maskinerna. Om icke arbetarörelsen funnits till kan med säkerhet antagas att skyddslagstiftning, lagföreslag om allmän ålderdomsförsörjning, fabriksinspektörer och lagar för olycksfallersättning låtit länge vänta på sig, om därom någonsin blifvit fråga utan de kraftiga påtryckningar som gjorts och göras af arbetarne själfva.

Och huru kunna sådana påtryckningar åstadkommas med den kraft att hänsyn måste tagas till arbetarnes kraf? Svaret är ju lätt gifvet. Icke därigenom att hvar och en för sig hos enskilda arbetsgivare eller hos de lagstiftande framställer fordringar. Det ha nog arbetarne fått tillräcklig erfarenhet af att det numera betyder bra litet. Genom ömsesidigt och enigt uppträdande, genom sammanslutning i fackföreningar och förbund och slutligen alla dessa speciella organisationers sammanslagning i ett enda stort arbetarparti, landsorganisationen, lyckas det vinna framgång för än det ena än det andra ändamålet. Den enskilde arbetaren kan trakasseras, afskedas, »märkas» från den ena arbetsgivaren till den andra och vederbörande tro sig därigenom ha skaffat den eller den fackföreningen ur världen. De mena sig därmed ha straffat en arbetare för hans åsikter och agitation och tillika skrämt de andra arbetarne, så att de ej längre skola våga tillhöra sin fackförening. I de flesta fall misslyckas sådana experiment, så att af den afskedade blir en agitator, som får ägna sig helt åt organisationens tjänst och de, som skulle skrämmas gå allt mera mangrant in i sin förening. Lyckas det någon gång genom hot eller lockelser hålla arbetarne ute från organisationen, så kommer ändå till sist den dag, då hvarken det ena eller andra hjälper, det är något i sina villkor de vilja ha förbättradt och så inse de att endast genom organisationen kunna de framställa krafven så kraftigt att man måste beakta deras anspråk.

Man skall inte bry sig om andra, hvad angår det, den ena arbetaren hur den andra har det, nej ligg i hvar och en för sig, den skicklige och flitige reder sig nog, skall den arbetsamme uppoffra sig för den late då alla skola ha lika timlön, när hvar och en reder sig, går det allra bäst.

För resten tål jag inte att mina arbetare äro med i någon fackförening, den som inte är belåten med hvad jag bestämmer kan gå, så kan den missnöjde försöka om fackföreningen vill försörja honom.

Hvem känner inte till detta tal från arbetsgivarhall. Särskildt nu betyder det detsamma som: banktjänstemän, lärare, stadsfiskaler och andra ha rättighet att få löneförbättringar, äfven att organisera sig, t. o. m. länsmän ha bildat fackförening, men ni arbetare skola vara en samhälls parasklass.

Öfverflödet stiger, det säges vara öfverproduktion, men detta skall icke och får icke bli till välsignelse för arbetarne. Men det förstas när nöden sticker för starkt i ögonen, så måste det lappas på med en smula välgörenhet.

Att arbetarnes enighet och sammanslutning är det enda och rätta medlet för att dessa skola kunna i stort sedt förbättra sin ställning skulle vara önskvärdt om hvarje arbetare insåge lika så klart som kapitalisterna, ty just därför vilja de — panningens och maktens innehafvare — så gärna att arbetarne skola gå »hvar och en för sig».



Litteratur.

Människan, hennes uppkomst, hennes lif och hennes bestämelse. Af dr N. Lilja. Ny godtköpsuppskrift, 6 häften à 50 öre och 2 häft. gratis.

Hvarje efter upplysning och naturvetenskaplig bildning forskande arbetare bör förskaffa sig denna bok. Den är lättfattligt skriven, försedd med 450 illustrationer, en naturlära, som gifver full valuta för priset och skingrar gammalortodoxa föreställningar om skapelsen.

Redan i 1:a häftet möter oss den fria forskningens djärfva tankar i dessa ord:

»Enligt mosaiska urkunden skulle hela den synliga världen med allt hvad derupå är, vara skapad på sex dagar, hvar efter gud på sjunde dagen hvilade sig från all sin verk, som han skapat och gjort. Denna enkla, om öck klumpiga berättelse, är tydligen ämnad att gifva ett vildt och barbariskt folk begreppet om ett högre väsende, en gud och en alltings skapare, utan att vi därför behöfva fördölja det nya ljus, som naturforskningen lagt i dagen om skapelsens utvecklingar.

Ty hvarken hela verldshygganaden eller ens jorden har tillkommit på sex dagar, och ingen vet om materien någonsin haft begynnelse. Men hvad man vet är, att jorden successivt utbildat sig till hvad den nu är och att den har millioner år af tidrymder att uppvisa i sina egna jordlager. Ännu mer måste detta gälla om hela den stora skapelse af solar och verldskroppar, som ligger utbredd på himlakartan.

För att nu tillfredsställa renlärigheten eller ortodoxien, har man förklarat, det man icke får fatta skapelsedagarne som dagar utan som perioder i verldsutvecklingen, och detta tvärt emot den tydliga ordalydelsen i bibeln. Men med den största flit och skarpsinnighet har det icke lyckats att försöna uppenbarelserans och naturvetenskapens resultat. Själfva det bekanta uttrycket: varde ljus! innefattar mera en sublim poetisk tanke än en verklighet. —

Vi menniskor räkna tiden efter de dödligas mått; men i verldsymden äro millioner årtusenden af föga betydelse. — — —

Förf. har själf yttrat, att »boken är icke skriven för de lärda, hvilka hafva volymer i öfverflöd, utan för folket, som äfven bör komma till sanningens kunskap och lära sig att fatta det förnuftiga enligt erfarenhetens uppenbarelse».

Som man ropar i skogen får man svar. Svar på ett rop från P. W. af W. P. Pris 25 öre.

Den lilla broschyren innehåller en skarp satir, Valdenströmaren och andra »väckta» tillägnad. »Pöslund» och »Slätman» äro i det hvardagliga lifvet ös väl bekanta och släkten är stor. A. L.

Poetens kvartalstankar.

När Gud Fader en gång kallat, glad jag lustrar till hans ord, och förnöjd jag då mig knallar bort från denna arma jord, ty i himlens höga salar långt från jordens jämmerdal ingen hyra man betalar, ty där finnas ej »kvartal», inga debetsedlar heller, ej litt. A och B och C, inga dyrtidspriser eller efterhängna skräddare. Glädjen ej därofan rostar, alla sorger ä' »putz weg» och helt visst ej veden kostar »en och sextio» pr säck; ej behöfver där man drömma om kotlett och bif, så rar, ty i kyrkogårdens gömma lemnar man sin mage kvar! Du, som fruktar grafven värre och allt annat där bakom, ack, min vän, nog är vår Herre bättre än du tror'en om! H. L. (Dagen.)



Oändlighet.

Om vi taga ljusets vingar och med en fart af 30,000 mil i sekunden aflägga ett besök på solen och därifrån med samma fart draga vidare, skola vi efter 4 timmars förlopp hafva nått vårt solsystems yttersta ramar, och hunnit fram till de öde rymder, där Uranus skimrar som ett svagt lysande klot mot universums mörka blånad, i hvilken vi tränga in med öförfärdadt mod. Rundt om oss härskas stillhet, dödsdyla och evig natt, blott då och då möta vi en ensam komet, som likgiltigt stryker oss förbi.

Mer än 3 år behöfva vi för att nå den närmaste solen, mer än tusen för att hinna dit där *Via lactea* — mjölkgatan — öppnar sin ljusa stråk öfver mörknande firmament. Och komma vi dit breda sig nya ljusslöjor, prunka nya solar för våra forskande ögon — huru långt vi än fara, huru snabbt vi färdas fram i dessa omätliga vidder, skola vi aldrig finna någon

gräns, skola alltid lika oafbrutet stå midt i oändligheten, midt i evigheten.

Och vi skola lära oss förstå, att vårt eget stolta solsystem i själfva verket är ett af de minsta och ringaste. Därute i det stora fjärran finnas planeter, som belysas af två solar, den ena röd, den andra blå. När den blå dagen reder sig till hvila, rinner det upp en röd och om natten, när de båda solarna täcka hvarandra, strida det blå och röda ljuset om herradömet.

Människorna ha för längesedan vuxit från den tro, som i släktets naiva — och kanske därför lyckligare — barndom lät dem se i stjärnorna fönstergluggar på gud faders hus. Och allt det sköna stjärneljuset var endast en svag utstrålning från det eviga ljuset därinne, där själen, som sargat sina vingar till blods under lidandets ökenvandring, fick hvila i gyllen sal. Nu har vetenskapens obarmhertiga dissekerknif kallt och skonlost skurit de vackra drömmarne sönder och stereoskopets linser afspegla endast den nakna, prosaiska verkligheten.

Men i föreställningen om tidens och rummets oändlighet finnes fält nog för den moderna tanken att löga sig i dröm och poesi.

Réne.

Klyftigt. Två sjömän halade i land ett tåg, hvars ena ända låg långt ut i vattnet.

— Nå ändan kommer ju ändå inte! utropade den ene.

— Ja, då måste bestämt någon ha skurit af den, svarade den andre.

Spetsigt. En kryddkrämare är anklagad för att hafva hållit till salu osunda och mögliga varor. Under försvaret framhåller mannens rättegångsbiträde, att firman har ett gammalt, godt anseende.

— Den grundlades redan 1802.

Åk agaren: — Ja, att döma efter bevisade förhållanden tyckes som om firman oförändradt bibehållit sitt lager från den tiden.

En saga från Ungern.

För mycket länge sedan, på feernas tid, lefde i Ungern en furstinna med sin enda dotter, den hon afgudade. Furstinnan var enka efter konungens rikaste vasall och berömd för storartad välgörenhet.

En dag kom till furstinnans borg en allvarlig, enkelt klädd man, hvilken sade sig vara skickad af konungen.

— Hvad bringar Ni för hälsning? frågade borgfrun.

— Ona tidender bär jag, sade mannen. Hungersnöd hotar vårt land.

— Jag skall låta öppna mina spannmålmagasin för konungen som förr vid nödar, svarade furstinnan.

— Föga skall det båta denna gången. Feerna vredgas — vi veta ej för hvad. *Den gamle*, som kommer och går, utan att någon vet hvadan eller hvarthän, har förkunnat för konungen, att den svarta hungersnöden med pest öfver människor och djur står vid landets gränser och ofelbart bryter in, om icke guldaxet från feernas öiden stora floden bäres rundt vid vår-sådden.

— Hur skall konungen kunna skaffa det axet, medan feernas vrede hvilat öfver hans land.

— Det får hämtas nu vid midvinterstid af en bland vårt folks dottrar. Hon måste vandra till fots hela vägen fram och tillbaka och från det hon börjat sin vandring, till dess hon kommer igen med axet, får hon icke taga emot den minsta hjälp af någon människa. Hennes väg blir lång och svår. Ensam måste hon gå öfver den hemiska bron, som leder till feernas ö, ty de tåla ingen främmande i sitt rike, och blott på *den gamle*s befallning taga de emot flickan och lämna henne det gyllene axet. Han har redan nämt den unga flicka, som skall hämta räddning åt oss, och nu är jag ute på konungens bud för att skaffa henne all den lisa hon kan få på sin vandring. Gif henne, o furstinna, en päls till skydd mot snöstormen!

— Hos mig finns intet annat pälsverk än sobel och hermelin, genmålde furstinnan högdraget, men en gammal yllekappa skall min hofmästare få leta upp åt henne.

Kappan bars in. Den var sliten och tunn, men sändebudet tackade, tog den och fortsatte:

— Gif flickan en flaska balsam att stryka på fötterna, när de bli ömma och frusna.

— Balsam är en dyr vara. Hon kan tvätta sina fötter i vatten. För öfrigt har hon ju redan fått en gåfva af mig. *Vänd er till hennes släkt eller vänner; de äro sannerligen närmast skyldiga att göra något för henne.*

— Gif henne åtminstone ett par skor, bönföll sändebudet. Jag har sett er dotter använda varma pälsstöfflar; gif dem åt den unga flickan, som skall bära hem landets framtidsskörd.

— Oförsynte! utbrast furstinnan. Min dotters tillhörighet åt en arbetande kvinna. Om hon är en sådan tiggerska, att hon inte ens har ett par skor, så kan hon gå barfota. Det finns en gräns för mitt tålmod; nu har ni länge nog missbrukat det. Ut härifrån!

Sändebudet gick. Full af förtrytelse, ville furstinnan skynda in till sin dotter. Men hon sökte henne förgäfvets från rum till rum. Slutligen mötte hon en gammal tjänarinna, som sade: — Den nädiga fröken har blifvit hämtad till hofvet.

— Under det jag förspilde min tid på den oförsynte karlen, som jag inte ens kände, tänkte furstinnan. Hvem vet om han inte var en bedragare? Någon tiggare — sådana hitta alltid vägen till oss, som kunna gifva något.

Hon lät spänna för sin vagn och reste till hofvet, hon också.

Då hon kom till hufvudstadens port, mötte hon ett underligt tåg. Där kommo knektar med bistra minner, och midt ibland dem gick en ung, gråtande flicka, fattigt klädd, barfotad och insvept i en gammal sliten kappa. Åskådarne följde på litet afstånd, nyfikna eller beklagande.

Kanske skulle furstinnan icke brytt sig om att se däråt, om icke förgärlens ännu legat kvar i hennes sinne. Nu kastade hon en flyktig blick på skaran. Men hon hann knappt tänka:

— Där är flickan med den tiggda kappan! — förrän den olyckligas röst nådde henne. Det var hennes egen dotters.

— Åh, mor, mor! klagade flickan, hvarför gaf du mig den tunna kappan, icke något annat? Jag fryser. Och hvarför unnade du mig icke ett par skor på fötterna?

Furstinnan blef utom sig. Hon hejdade sin vagn och störtade fram för att rycka dottern med sig, men knektarnes lansar hindrade henne.

— Intet får ändras af hvad *den gamle* befallt, ljöd det. Annars förgås hela landet af hunger och pest.

Hotelser, böner, tårar, allt var förgäfvets.

— Hvarför gaf ni icke, innan det var för sent? var allt hvad hon fick hon till svar.

Furstinnan måste sluta sig till tåget, om hon ville ha den arma trösten att se och tala med sin dotter. De nyfikna och de medlidsamma vände om, en efter annan; nya kommo i stället, men vände om i sin tur. Slutligen var det blott modern och knektarne, som följde den unga flickan. Dag och natt växlade. Stormen tjöt och snön yrde, men om modern också haft sitt bästa pälsvärk med sig, hade hon dock icke fått svepa sin dotter däri. Frusen och hård var vägen, men ingen balsam kunde hon få stryka på dotterns fötter, om hon öck velat köpa den med sitt hjärtblod. Det tycktes dem båda, att de gått i en hel evighet, men slutligen fingo de se en svart vattenmassa och midt i den en klippborg — det var den stora floden och feernas ö.

— Det är här vi skola skiljas, snyftade dottern.

Modern kände sitt hjärta sammansnöras.

Men namnlös fasa grep henne, då hon fick se bron, som ledde fram till borgen. Den bestod af rakknifvar med eggarna uppåt, kadjade till ett rörligt nät tvärs öfver floden.

Furstinnan kastade sig på knä framför knektarne.

— Men namnlös fasa grep henne, då hon fick se bron, som ledde fram till borgen. Den bestod af rakknifvar med eggarna uppåt, kadjade till ett rörligt nät tvärs öfver floden.

Furstinnan kastade sig på knä framför knektarne.

— Men namnlös fasa grep henne, då hon fick se bron, som ledde fram till borgen. Den bestod af rakknifvar med eggarna uppåt, kadjade till ett rörligt nät tvärs öfver floden.

Furstinnan kastade sig på knä framför knektarne.

— Men namnlös fasa grep henne, då hon fick se bron, som ledde fram till borgen. Den bestod af rakknifvar med eggarna uppåt, kadjade till ett rörligt nät tvärs öfver floden.

Furstinnan kastade sig på knä framför knektarne.

— Men namnlös fasa grep henne, då hon fick se bron, som ledde fram till borgen. Den bestod af rakknifvar med eggarna uppåt, kadjade till ett rörligt nät tvärs öfver floden.

Furstinnan kastade sig på knä framför knektarne.

— Barmhertighet! skrek hon. Vänd om! Ingen människa kan komma öfver med lifvet, och landet är tillspillo gifvet i alla fall. Låt mig gå ut i världen som tiggerska med min dotter vid handen, men drif henne icke ut på knifseggarna! Har ni intet hjärta?

— Hade du hjärta för den okända unga flickan, som du trodde vara utsedd att vandra hit? frågade anföraren. Om du gifvit henne din dotters skor, när man bad dig, skulle *den gamle* ha gjort dem hårda mot dessa knifvar, som dock äro smidda i feernas rike. De sarga, men döda icke. Vi kunna intet göra för dig.

Och hennes dotter måste ned på bron. Hon staplade framåt några steg, föll sedan omkull och kröp med blödande händer och fötter fram till borgporten, där hon blef liggande afsvimmad.

Modern slet sitt hår, halft vansinnig af förtviflan.

Slutligen sträckte hon armarne mot himmelen och bad, icke så som hemma i sitt slottskapell eller vid hofvets högtidliga massa, — väl vetande, att hon var den rika, fromma, välgörande, Gud behagliga furstinnan — nej, hon bad som den namnlösa tiggerskan vid vägen ber om en bit bröd åt sitt svältande barn eller som brottslingen framför stupstocken ber om sina synders förlåtelse.

Då stod *den gamle* plötsligt bredvid henne.

— Din dotters återväg kan hindras på ett enda vilkor, sade han. *Stanna här vid floden och gråt öfver ditt hjärtas hårdhet, som aldrig lät dig se din like i de okända och de ringa.* När dina tårar kommit strömmen att svalla öfver och rifva bron med sig, skola feerna sätta din dotter oskadd öfver till denna stranden. Kan du det ej — återkommer hon samma väg, som hon gick.

Och modern sjönk ned vid strandbrädden, vred sina händer och grät.

Den grofva och den fina handen.

(Dialog.)

Den grofva handen: Hvarför hänger du dig fast vid oss? Det behöfver du inte! Du är icke en af de våra. Gå bort härifrån!

Den fina handen: Jag tillhör eder, bröder!

Den grofva handen: Visst inte! Du är vår? Hvad tänker du på? Se bara på mig! Ser du ej, huru smutsig och grof jag är? Det luktar både björktjära och stall af mig, men du är alldeles hvit och fin. Hvad luktar det väl af dig?

Den fina handen: Känn själf!

Den grofva handen (lukande): Hvad är det för sattig? Det är alldeles, som om det lukade järn af dig?

Den fina handen: Så är det också. Hela sex år har jag burit bojer.

Den grofva handen: Hvarför det då?

Den fina handen: Jo, därför att jag arbetat för ert väl, därför att jag ville befria er, arma mörka varelser, därför att jag ville gifva er upprättelse gent emot edra förtryckare. Jag har rest mig mot dem, och därför har jag blifvit fångslad.

Den grofva handen: Fångslad? Ja, det är din egen skuld. Gärna för mig må du göra uppror.

(Två år senare.)

Samma grofhand (till en annan): Hör på, Petra, kommer du ihåg den där, som för två år sedan talade med dig?

Den andra: Ja, det gör jag! Nå, än se'n?

Den första: Jo, hör du! I dag skall han hängas; så lydde domen.

Den andra: Jaså, har han fortfarande gjort uppror?

Den första: Ja, det har han!

Den andra: Vet du hvad, broder Mitij! Tror du, det vore möjligt att komma öfver det rep, hvarmed han skall hängas? Det lär medföra stor lycka till huset.

Den första: Det har du rätt i. Vi måste försöka, bror Petra!

Ivan Turgenneff.

En god fackföreningsmedlem besöker alltid sina möten, betalar kontingenten ordentligt och glömmmer aldrig att agitera bland liknöjda kamrater.

Örebro 1900. Sten Söderlings Boktryckeri.